سامانده‌ی قرائات شواذ و تواتر قرائات با ابزار هوش مصنوعی

استاد: ببینید یک مبنای ثبوتی برای مبدأ آن عرض کرده بودم. از رساله الحقوق امام علیه‌السلام مثالی عرض کردم که امام فرموده بودند اعضاء بدن هفت تا است. برای اینکه بین سبعة احرف با قرائات عشر جمع کنم. گفتم سبعة احرف به‌معنای قرائات نیست ولی آن است که مصحح قرائات است. ابوالفضل رازی گفته بود تمام مسلمین می‌توانند تا روز قیامت بین‌هایت مختار داشته باشند. مقری بزرگی بود که این حرف را زده بود. با این توضیحی که عرض کردم ما می‌دانیم ثبوت قرائات قرآن کریم همانی است که ملک وحی آورده است. بخشی از آن به تواتر در بدنه مسلمین هست و به ما رسیده است. حرف شهید در مسالک که صاحب جواهر هم در کتاب النکاح آورده بودند، این بود که فرموده بودند تحقیق این است که تواتر منحصر در عشر نیست. بله، در زمان ما الآن که مقرئی زحمت کشیده‌اند، فعلاً تواتر در اینها است.

من قبلاً عرض کرده بودم که اثبات تواتر ابزارهایی دارد؛ ابزارهای منطق فازی. اگر آنها کشف شود –که در آینده منقح هم می‌شود- با آن ابزارها شما می‌توانید در ورا عشر هم اثبات تواتر کنید. آن جای خودش. لذا شهید حرفش را فرموده بودند. فرمودند «کما هو محقق عند اهل الفن». فرمودند اهل فن می‌دانند که تواتر در ورا عشر هم ثابت است. بنابراین ثبوتا نمی‌توانیم انکار کنیم. صحبت سر این است که ما چقدر مجاز هستیم که بخوانیم؟ در فرش الحروف حرام است چیزی اضافه کنیم.

شاگرد: روایت حرف واحد هم تنها همین مقدار را نفی می‌کند؟

شاگرد۲: آن جا کلمه عوض می‌شود. وقتی کلمه عوض می‌شود تخصصا از بحث خارج است.

شاگرد: چون حرف واحد می‌گوید اگر فرش الحروف عوض شود، حرام است.

شاگرد۲: ایشان می‌گوید اگر «طعام الاثیم» را «طعام الفاجر» گفتیم، قطعاً دور انداختنی است.

شاگرد:من می‌گویم در در فرمایش شما نمی‌توانیم به روایت حرف واحد تمسک کرد، چون روایت حرف واحد تنها فرش الحروف را نفی می‌کند.

استاد: بله، یعنی در اصول مشکلی ندارد. حرف واحد اصلاً ناظر به آن است، نه به اصول.

شاگرد: کاربرد هوش مصنوعی را هم که می‌فرمودید تنها در این اصول باید مطرح شود؟

استاد: در اصول مطرح است. در فرش هم هست. برای سامان دادن به قرائات شاذه. چون خود ابن مجاهد آن تسبیع را که کرد، میدانست. یک عمر کار کرده بود و لذا گفت من میتوانستم. در جلسه دیگر گفتم شاگردش نوشت. اما بعد یادم آمد یک جایی دیدم که آن کتاب را نوشته است. شاگردش ابوطاهرای ابوهاشم دقیق نمیدانم شواذ را نوشته است. خود ابن مجاهد هم به نظرم نوشته است. حال تمام نشده ای نه. منظور اینکه بعداً در حوزه گستردگی بحث به این میرسیم که مثلاً با رسوم مختلف مصاحف و تمام محتملاتش که یک دفعه میبینیم چندین میلیارد احتمال هست. شاید علامه طباطبایی هم آوردهاند. در کتاب تفسیر بیان السعاده هست. میگویی ضرب درآن آیه شود میشود چند میلیون؟

شاگرد: یازده میلیارد و خرده ای...

استاد: یعنی دستگاه به این صورت است. برای ما بهآوار است. اما برای خدا و علم لایتناهی او چیزی نیست. نه کمش میآید و نه قرار است وحشت کند. دستگاه به این صورت است. و لذا اینکه ثبوتا قرائاتی که ملک وحی نازل کرده، خبر نداریم چندتا است. در مصحف حضرت صدیقه سلام الله علیها در کافی شریف آمده است؛ حضرت فرمودند: «مصحف فيه مثل قرآنكم هذا ثلاث مرات و الله ما فيه من قرآنكم حرف واحد ...»[1]؛ حضرت میفرمایند مصحف حضرت زهرا علیهاالسلام سه برابر قرآن است.

بنابراین مصحفی که کل قرائات را سامان بدهد، چه اندازهای است و به چه صورت است و استخراجی که دارد، و خدای متعال نازل کرده، ما نمیدانیم. ولی آن چه که مهم است، بخش مهمی که بشر میتواند از آن استفاده کند و بر مسلمین حرام است که از آن فراتر بروند، همین است که در دستها هست و به تواتر ثابت است. شواذ چیست؟ شواذ آنی است که در دهان مسلمانان بوده، یکی از آنها روایاتش صحیح و غیر مشهور است. دومینش روایاتش صحیح و مشهور است. سومی چه بود؟ سیوطی گفت؛ صحیح است و غیر مشهور، یکی اصلاً ضعیف است، یکی مدرج و موضوع است.

---

[1] الكافي (ط - الإسلامية) ؛ ج ١ ؛ ص٢٣٨

بازبینی #1
ایجاد شده 22 آوریل 2026 12:43:59 توسط ... .
به روزرسانی شده 22 آوریل 2026 12:49:00 توسط ... .